

TİCARETTE İYİ NİYET*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü; Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْفِطْرِ، وَلَيْلَةَ الْأَضْحَى، لَمْ يَمُتْ
قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ*

(طب . عن عبادة)

(Men ahyâ leylete'l-fıtri, ve leylete'l-adhâ, lem yemüt kalbühü yevme temûtü'l-kulûb)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim

Allah-u Teâlâ Hazretleri şu mübarek ayda yapmış olduğunuz ibadetleri rahmetine, mağfiretine vesîle eylesin... Ahsen-i kabul ile makbul eylesin... Dileklerinizi, taleplerinizi revâ eylesin; ihsân ve ikram eylesin...

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının, *mim* bâbından size açıklamaya çalışacağım.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve açıklanmasına başlamadan önce, evvelen ve hâsasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri için; sonra onun cümle âlinin, ashâbının etbânının, ahbâbının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselînin ervâhı için; cümle evliyâullahın, hakka yakın kulların ruhları için; hâssaten Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; onun talebelerinin, hocalarının ruhları için; şu okuduğumuz eserin içindeki mâlumatın, hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün âlimlerin, râvilerin, gayretli kulların, himmetli kulların; hatta basılmasına, ciltlenmesine çalışanların ruhları için;

Uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere Rasûlüllah SAS Efendimiz'e bağlılığından ve muhabbetinden dolayı şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, ruhları için; biz hayattaolan müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha, üç İhlâs- ı Şerîf okuyup, öyle başlayalım!

.....

a. Bayram Gecelerinin Fazileti

Mukaddimedede metnini okuduğumuz ilk hadîs-i şerif, bayram günlerinin faziletiyle ilgili. Biliyorsunuz geçen haftanın son hadîs- i şerifinde, “Dört geceyi ihyâ edene cennet vacip olur.” diye geçmişti. Biz de o zamandan ikaz etmiştik, söylemiştik:

“—Ey kardeşler! Bakın Kadir gecesi geçti ama üzölmeyin, onun gibi kıymetli başka geceler var; cuma gecesi önemli bir gecedir, arafeyi bayrama bağlayan gece önemli bir gecedir, Kurban bayramının arefesi önemlidir; o geceleri ihyâ edin.”

Bu hadîs-i şerif de o hadisin arkasından geliyor.

Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:¹

¹ Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.57, no:159; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.II, s.430, no:3203; Ubâdetü'bnü Sâbit RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.66, no:12077; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.387, no:45370.

مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْفِطْرِ، وَلَيْلَةَ الْأَضْحَى، لَمْ يَمُتْ
قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ

(طب . عن عبادة)

(*Men ahyâ leylete'l-fıtrı*) “Kim Ramazan bayramı gecesini ihyâ ederse, (*ve leylete'l-edhâ*) ve Kurban bayramı gecesini ihya ederse; (*lem yemüt kalbühû yevme temûtu'l-kulûb*) kalplerin öldüğü günde onun kalbi ölmez.”

Biliyorsunuz Ramazan bayramımıza şu bizim içinde bulunduğumuz bayramımıza Fıtr bayramı derler. Biz Ramazan bayramı diyoruz. Bu bayram münasebetiyle şeker dağıtıldığından dolayı halkımız arasında Şeker bayramı diye de adlandırılmış. Aslında Arapça tabir olarak Fıtr bayramıdır.

Bunun gecesi nedir?

“—Arafeyi bayram kıldığımız sabaha bağlayan gece” demek. Biz bu geceyi geçirdik. İhya eden etti, ihyâ etmeyen etmedi; bitti. Bayramın ikinci gününe geldik.

İkinci gece; (*ve leylete'l-adhâ*) “Kurban bayramı gecesini ihyâ ederse...”

Ramazan bayramından iki ay sonra Kurban Bayramı'na kavuşacağız. O zaman hatırlınızda olsun ki Arafeyi Kurban bayramına bağlayan gece gafil olmayın, geceyi ihyâ edin!

Bir gecenin ihyası nasıl olur?

İhya etmek; diriltmek, canlı tutmak demektir.

Filanca adam filanca kimseye hayır yaptı, ihyâ oldu; o kadar hayır yaptı ki ihyâ oldu.

Geceyi ihyâ etmek ne demek? Mümkünse hiç uyumayıp geceyi zikir, tesbih, Kur'an, namaz, ibadet, niyaz ve dua ile geçirmek, demek. Eğer ona gücünüz yetmezse, yatsı namazıyla sabah namazını mutlaka cemaatle kılmaya çalışın. Bu da hadîs-i şeriften bir kurnazlıktır.

Hadîs-i şerifte tavsiye edilmiş ki:

“—Bir kimse yatsı namazını ve sabah namazını cemaatle kılsa bütün gecesini gündüzünü sanki ibadetle geçirmiş gibi olur.” buyurmuş Peygamber Efendimiz

Oh, ne mutlu! Peygamber Efendimiz buyurmuş; ona uyarsak kâr etmiş oluruz, bir.

Bir başka hadîs-i şerif daha var:

“—Bir kimse abdestli olarak yatarsa; abdest almış, Besmele çekiyor, *Kul hüva'llah, Kul eûzü bi-Rabbi'l-felak ve Kul eûzü bi-Rabbi'n-nâs* okuyor, *Amentü*'yü okuyor. Dilinin döndüğünce dualar edip abdestli uyuyor, Melekler abdestli uyuyan kimseye, bütün geceyi ihyâ etmiş gibi sevap yazarlar.”

Hadîs-i şerifte böyle geçiyor. Ondan da faydalanalım. Aklınızda olsun, abdestli yatmış olursanız, bütün geceyi ihyâ etmiş gibi olursunuz. Gücünüz yeterse hiç uyumadan ibadetle ihyâ ederseniz, o daha üstün olur. Bu gecelerden gafil olmayın.

Geçen hadîs-i şeriften biliyorsunuz ki, bir de cuma geceleri önemlidir. Ona göre hareket ederseniz güzel olur.

Ramazan bayramının gecesini, Kurban bayramının gecesini ihyâ eden kimseye ne olurmuş? (*Len yemût kalbühû*) “Kalbi ölmez.” Ne zaman ölmez? (*Yevme temûtü'l-kulûb*) “Kalplerin öldüğü günde onun kalbi ölmez.”

“—Kalp dediğimiz şey nedir hocam? İnsanın göğsünde birşey var ya o mudur?”

Hayır, Arapça’da ona da kalp derler ama, Türkçe’de ona yürek deriz. Yüreği tık tık atıyor. Arapça’da kalp iki mânaya gelir; biri, yürek mânasına gelir; o et parçasına yürek denilir. İkincisi, gönül mânasına gelir. Asıl murat gönüldür. Çünkü kâfirde de kalp vardır, ölüde de kalp vardır; ölür, kalbi orada duruyor. Mühim olan gönül, insanın iç âlemi... Gönül kelimesi Türkçe’de var. Arapça’da her ikisine de kalp derler. Dinleyenin insanın anlaması için düşünmesi lazım.

Bazı kalpler ölür mü? Ölür. İnsan sokakta gezer de kalbi ölüdür, gönlü ölüdür, katı kalplidir, kalbi taşlaşmıştır; nasihat söylersin, dinlemez.

Kâfirin kalbi nasıldır? Ölmüştür, taş gibidir, hatta taştan da fenâdır. Çünkü taşın öyle cinsleri var ki işe yarıyor; öyle cinsleri var ki çatlıyor, arasından billur gibi su çıkıyor. Ama bazılarının kalpleri daha fenâdır.

Onun için ayet-i kerimede buyruluyor ki:

لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا

(الأعراف: ١٧٩)

(*Lehüm kulûbün lâ yefkahûne bihâ*) “O gafillerin, o cahillerin, o kâfirlerin kalpleri var ama, onunla anlamıyorlar, sezemiyorlar.” (A'râf, 7/179)

Demek ki akıl etmenin, anlayışın merkezidir kalptir, gönüldür. Onun için bazı kimselerin kalpleri hayattayken ölür.

(*Yevme temûtü'l-kulûb*) “Kalplerin öldüğü günde onların kalpleri ölmez.”

Ne demek? İki şey anlaşılır: “İnsan ölünce her şeyi bitecek ama onun kalbi ölmez, onun gönlü mezarında bile diri kalacak.” mânasına gelebilir. İkinci mânâ; öyle büyük fitneler olur ki o büyük fitnelere dolayı insanlar gaflete düşerler, dinin gerçeklerini anlayamazlar, Allah'ın rızası yolunu bilemezler, Peygamber Efendimiz'in sünnetinin izinden peşi sıra gidemezler de herkes sapıtır, şaşırır. Allah Allah! Bakarsın başörtülü kadın, yanında açık kız.

“—Bunu niye açtın?”

“—Ne yapalım, laf dinlemiyor!”

Hacıefendinin, hocaefendinin çocuğuna bakarsın, bir başka türlü. Niye? Acayip bir dünya! Bakarsın beş kardeşin bir tanesi şu tarafa hizmet ediyor, bir tanesi anarşist, bir tanesi mü'min. Anarşistlerden bir tanesinin babasını Ankara'dan arkadaşlar tanıyoruz dediler. “Beş vakit namaz kılar.” dediler. Çocuk babasını reddetmiş; “kabul etmem seni” demiş, anarşist olmuş. Acayip bir şey! Demek ki öyle fitneler oluyor ki kalpler ölüyor, insanlar sapıtıp gidiyor.

Meselâ bu cami güzel, her zaman söylüyorum, bir de deniz tarafına doğru gidelim! Şimdi, şu saatte Ramazan Bayramı'nda Marmara'ya, Erdek'e, Marmaris'e, Bodrum'a gidelim, şurada yakında Florya'ya gidelim; oraların nasıl bayramdan haberi yok, Ramazan'dan haberi yok.

Geçen hafta söyledim, biz teravihten çıktık, şöyle ayaküstü bir şey konuşuyorken küt arkama bir şey çarptı. Döndüm baktım, adam kendinde değil, yalpalaya yalpalaya gidiyor. Geldi bana da birazcık çarptı. Ramazan'dan haberi yok. Nedir? Kalbi ölmüş.

Kalbinin öldüğünü. İmanı kalmamış, kalbi ölmüş gitmiş. İşte “Kalplerin öldüğü büyük fitne zamanlarında onların kalpleri ölmez.” Büyük fırtınalar gelip de kalpler ne zaman ölürse, o zaman onların kalpleri ölmez.

Kalbi dirilten çarelerden bir tanesini de söyleyeyim:

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

(الرعد: ٢٨)

(*Elâ bi-zikri'llâhi tetmainnü'l-kulûb*) “Âgâh olunuz, biliniz, dikkat ediniz, gözünüzü açınız ki gönüller ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur ve kalp zikrullahla dirilir.” (Ra'd, 13/28)

Estağfiru'llah ile, *Lâ ilâhe illa'llah* ile, *Allah* sözüyle kalpler dirilir, uyanır, parıldar, pası gider. Kalbin pası ölüm düşüncesiyle, zikrullahla, namaz kılmakla gider, kalp çalışmaya başlar. Çalışmayan şey için, “Paslanmış da ondan

çalışmıyormuş, şimdi yağladım, tıkır tıkır çalışıyor.” dediğiniz gibi kalpler çalışır. Onun için namaz kılın, tevbe edin, istiğfar edin, zikredin, ölümü unutmayın!

Hocalarımızın tavsiyelerini hatırlarsınız, bunları hep tavsiye etmişlerdir. Bunlar hep hadislerden çıkıyor. Hikmetleri, neden tavsiye etmiş oldukları anlaşılıyor. Kalpler diri kalsın.

Kalbin hayatı nedir? Kalbin hayatı ma’rifetullahtır.

Hay olan, canlı olan bir kalp nedir? İçinde ma’rifetullah, Allah bilgisi, Allah sevgisi, Allah korkusu vardır; o kalp diridir. Ötekisinin bir şeyden haberi yok, ne dünyadan ne âhiretten haberi vardır.

Allah kalpleri diri olanlardan eylesin... Kalplerin öldüğü fitneli, fesatlı zamanlarda bizim kalplerimizi öldürmesin... İnsanların kabirlere girdiği, âzasının toprak olduğu zamanda gönlü diri kalanlardan eylesin...

b. Medine Halkına Zulmetmek

Burada Medine ahalisine hürmet etmekle ilgili bir hadîs-i şerif geldi. Peygamber Efendimiz Medîne-i Münevvere’nin ahalisi hakkında şöyle buyurmuş:²

² Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.IV, s.56, no:16614; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.483, no:4266; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LVIII, s.110; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.I, s.372; Sâib ibn-i Hallad RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.246, no:34887; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XLI, s.388, no:45375.

مَنْ أَخَافَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ ظَالِمًا لَهُمْ، أَخَافَهُ اللهُ،
وَكَانَتْ عَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ، وَالْمَلَائِكَةِ، وَالنَّاسِ
أَجْمَعِينَ؛ لَا يُقْبَلُ اللهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا
وَلَا عَدْلًا

(ابن سعد، حم . والباوردي، والبغوي، وابن قانع، طب . حل . ض . عن السائب بن خالد بن سويد)

(*Men ehàfe ehle'l-medîneti zâlimen lehüm, ehàfehu'llàhu, ve kânet aleyhi la'netu'llàhi ve'l-melâiketi ve'n-nâsi ecma'îne, lâ yukbelu'llàhu minhü yevme'l-kiyâmeti sarfen ve lâ adlen.*)

Sadaka rasûlü'llàh.

Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberânî'de bulunan bir hadîs-i şerif; Medine'nin ahalisine hürmet etmekle ilgili. Bu okuduğumuz kitapta hadîs-i şerifler kelimelerinin baş harflerinin sırasına göre düzenlenmiş. Mevzu değişir; karşımıza değişik mevzular gelir. Biz de tatlı tatlı bazen çorba içiyoruz, bazen kebab yiyoruz, bazen tatlı yiyoruz, üstüne meyve yiyoruz, değişiklik iyi oluyor ya; onun gibi, sofrası gibi oluyor. Hani kırk gün insan pilav yese; yiyemez, değişiklik ister.

Buyurmuşlar ki:

(*Men ehàfe ehle'l-medîneti*) “Kim tehdit veya baskı yapıp Medine ahalisini korkutursa, (*zâlimen lehüm*) ‘Asarım, keserim, vururum!’ gibilerden, haksız yere, zulüm yaparak onları korkutursa; (*ehàfehu'llàhu*) ‘Sen misin öyle yapan?’ diye Allah da onu korkutur.”

Ne zaman? (*Yevme'l-kıyâmeti*) “Kıyamet gününde.”

Bunun sebebi Medine'nin Peygamber şehri olmasıdır, Medînetü'r-Rasûl'dür; Rasûlüllah'ın durduğu şehirdir. Ariflerin toprağını gözüne sürme yaptığı öyle bir yerdir.

(*Ve kânet aleyhi la'netu'llâhi*) “Ve kim onu korkutursa onun üzerine Allah'ın lâneti gelir. (*Ve'l-melâiketi*) Allah'ın lânetiyle beraber melekler de lanet ederler.”

Melekler Allah'a âsi olmaz; hiç isyanları yoktur, daima Allah'ın yolunca yürüyen varlıklardır. (*Ve'n-nâsi ecma'in*) “Ve insanların da hepsinin lâneti onun üzerine olur.” Medîne ahalisine kötülük yapanın durumu böyle olur.

(*Lâ yukbelu'llâhu minhü yevme'l-kıyâmeti*) “Allah-u Teâlâ kıyamet gününde bundan, bu zalim, korkutucu heriften kabul etmez; (*sarfen ve lâ adlen*) farz namazını, nafîle namazını, hiçbir ibadetini kabul etmez.”

(*Sarfen ve lâ adlen*) Asıl mânası şudur: Adl, “bir şeyin muadili” demek. Bir insan bir şey satın alacağı zaman para verip alıyor veya ona mukabil bir şey verip takas ederek alıyor. Bir insanın başka bir kimseyle anlaşması için yapılan usullerden birisi budur; ya bedelini verirsin ya da ona muadil başka bir şey verir, öyle anlaşırın.

Sarfen ve lâ adlen demek; “Muadil olacak bir şey vermek, karşılık vermek suretiyle de olmaz.” demek, “Hiçbir surette olmaz.” demektir. Arapça'da hiçbir suretle demenin karşılığıdır.

“Allah-u Teâlâ Hazretleri onun hiçbir şeyini kabul etmez.” demesi, bu Medine ahalisine hürmettendir.

İhyâ'da Mecnûn-ı Âmirî'nin bir şiirini naklediyor. Benû Âmir'de bir şahıs yaşamıştır. Hani Leyla'ya âşıkmiş da menkabesi dillere destan olmuş. O diyor ki:

أَمْرٌ عَلَى الدِّيَارِ دِيَارِ لَيْلَى
أَقْبَلُ ذَا الْجِدَارِ وَذَا الْجِدَارَا
وَمَا حُبُّ الدِّيَارِ شَغَفٌ نَقَلْبِي
وَلَكِنْ حُبُّ مَنْ سَكَنَ الدِّيَارَا

Emurru ale'd-diyârı diyârî

Leylâ Ukabbilü ze'l-cidâra ve ze'l-cidârâ

Ve mâ hubbü'd-diyâri şegafne kalbî

Ve lâkin hubbü men sekene'd-diyârâ.

Bu Arapça bir şiirdir; mânası şu:

“Bir ara Leyla'nın oturduğu evler şimdi harabe olmuş. Çadır kurmuşlar, bir müddet yaşamışlar, göçmüşler.

(*Emurru ale'd-diyârı diyârî Leylâ*) Leyla'nın bir ara oturduğu, evlerinin olduğu yerlerden geçiyorum. Oraya uğradım, baktım, (*Ukabbilu ze'l-cidâre ve ze'l-cidârâ*) Bir şu duvarı öpüyorum, bir o duvarı öpüyorum.”

Neden? (*Ve mâ hubbü'd-diyâri şegafne kalbî*) “Duvarların sevgisi kalbimi doldurmuş değil.

(*Ve lâkin hubbu men sekene'd- diyârâ*) O diyarlarda bir ara oturmuş kimsenin sevgisi kalbimi doldurmuş da ondan öpüyorum.”

Bu bir tabir; Peygamber Efendimiz'in diyarı.

Birisi Medine-i Müneverre'ye gelmiş, pabuçlarını çıkarıp eline almış, yalınayak gezmiş.

Neden?

“—Rasûlüllah'ın dolaştığı yere nasıl ayakkabıyla basarım?” demiş.

Öyle edepli insanlar var ki, Mekke'de yaşamış, Mekke'nin Harem'i hududunda hiç abdest bozmamış. Ne edepli insanlar! Umre mescidi kadar uzak yere gidecek, abdest alacak ve öyle gelecek; Harem'e olan hürmetinden, Harem'in dışına çıkarmış.

Bizim arkadaşlarımızdan birisi; Rasûlüllah SAS'in mescidine gitmiş, Kayserili, ismini söyleyebileceğim bir kimse; talebeyken gitmiş. Medine'de iken suyu, sabunu, fırçayı çıkarmış, tıraş olacak; uyku bastırmış, şöyle bir uyuklamış.

“—Rüyada Rasûlüllah Efendimiz'i gördüm.” diyor. Kendi ağzından duydum. “Sen benim şehrimde, benim sünnetime muhalefet etmeye utanmıyor musun?” diye azarlamış.

Ondan sonra hiç kesmeyip sakal bırakmış. Sakalın yaygınlaşmadığı bir zamanda sakallıydı. Neden? Peygamber Efendimiz azarlamış. Azarı bile güzel ama, ondan sonra sakal bırakmış.

Bizim talebelerden birisi, Diyanet kafilelerinden birisinin başına reis olmuş, hacca gitmişler. Hac dönüşünde bana geldi.

“–Nasılsın, seyahatin nasıl geçti?” diye sordum.

“–Hocam, iyi ama bizim hacılarla uğraşmak çok zor, çok cahiller.” Allah bizi cehalette bırakmasın... “Gittikleri makamların kıymetlerini hiç bilmiyorlar.” dedi.

Hacca gidiyorlar, umreye gidiyorlar, o fırsat bir daha ele geçer mi? O diyarlar bir daha ele geçer mi? Orada kılınan namazın yüz bin misli fazla sevabı var. Mekke’ye geliyor; minare sayıyor, kapı sayıyor. Minaresinin sayısı mı lazım sana, mescidin kapıları mı lazım, çarşının pazarın malı mı lazım?

Kimisi Tayvan’dan, kimisi Japonya’dan, kimisi Hong Kong’tan gelmiş; Sana ne!

“–Kaça aldın, ucuza almışsın, nereden aldın?” filan bunları araştırıyorlar.

Ticarete mi gittin, ziyarete mi gittin? Cahiller maalesef.

“–Ama bizim kabilemizden birisi vardı, çok iyi idi.” dedi.

“–Nasıl?” dedim.

“–Hocam otobüsümüz Medine’ye geldi, otobüsten kendisini topraklara attı. Ağlayarak Medine’nin taşını toprağını öptü, kokladı, çok âşıktı, bizi de ağlattı.” dedi.

Âşık olunca insanın hâli başka bir türlü olur.

Dönerken rüya görmüş. Benim talebem ondan duymuş, Rüyasında Rasûlüllah Efendimiz’i görmüş. “Kâğıt kalem getir de senin haccını yazayım evladım.” demiş.

Hani hacıları defterlere yazarlar ya böyle hacılığa can kurban. O da şevk ile, aşk ile rüyasında öbür odaya geçmiş, kâğıt kalem bulmuş, “Rasûlüllah haccımı yazacak!” diye dönmüş, gelmiş, bakmış Rasûlüllah’ın oturduğu sedirde, minderde bu sefer şeyhi oturuyor.” diye anlattı.

Onun işareti nedir? Onun işareti de, mânası da şudur ki:

“—Şeyhi Rasûlüllah’ın yolunda giden kimse, onun has vekili” demektir.

Yine olmuş bir hadise anlatayım. Zamanımızda Medine ile ilgili yaşanmış hadiseleri anlatıyoruz. Bir de eski zamanlarda yaşanmışlardan bir tane anlatayım:

Birisi Rasûlüllah’ın mescidine gelmiş. Eski devirde bakkal yok, imkânlar geniş değil, insanların paraları da çok değil ama aşk var, sevgi var, mârifetullah var. Birisi Medîne-i Münevvere’de günlerce aç kalmış. Ne yapsın, arif insan el açıp da kimseden bir şey ister mi? İstememiş. Rasûlüllah’ın hayatından çok sonra Rasûlüllah’ın kabr-i şerifine gelmiş:

“—Ya Rasûlallah! Açlığa dayanamayacağım, açım.” demiş.

Gözleri kapalı, öyle dalmış. Bir zaman sonra omzuna bir el vurmuş, açmış gözünü.

“—Sen misin bizi Rasûlüllah’a şikâyet eden? Al şu tepsideki yiyecekleri.” demiş.

Rasûlüllah Efendimiz’in evlatlarından, sülâle-i tâhireden biri, bir tepsi yemek getirmiş de “Sen

misin bizi dedeme şikâyet eden? Buyur ye!” demiş. Medine öyle bir yer.

Medine’de şimdi Afrikalılar var, fakir fukara. Medine’nin Suudlu emiri kızmış; “Bu edepsizleri buradan def edeyim.” demiş. “Fukara, kimisi dileniyor” diye düşünerek ertesi gün hepsinin Medine’den çıkarılmasını emretmiş. Geceleyin rüyasında Rasûlüllah Efendimiz’i görmüş; “Onlara dokunma!” demiş Rasûlüllah Efendimiz. Fukarası da lâzım. Oraya gidenler kime hayır verecekler? Fukarası da lâzım. Medine böyle bir yer; oyuncak değil.

Allah-u Teâlâ Hazretleri içimize Rasûlüllah’ın muhabbetini versin, muhabbet olunca çok şeyler olur. İki türlü şey anlattım size; hem eskilerden anlattım hem bu günlerden. Bazıları bu tür hadiselerin eski zamanlarda olduğunu sanır. Şimdi de oluyor; aşk ve şevk sahibi olursan olur.

Bizim kabilelerimizden birisi otobüsle gitmiş, Harem-i Şerif’e yakınlaşmışlar. Bizim hacı efendilerden, âşıklardan bir tanesi Bâb-ı Selâm’dan içeriye dalmış, yürümüş, Rasûlüllah Efendimiz’i ziyaret eylemiş, huzurunda ağlamış, dua etmiş. Yan tarafa dönmüş, arkadaşlarının yanına gelmiş, hâlâ orada kalabalıkta ayakta duruyorlar.

“—Niye içeri girmiyorsunuz?” demiş.

Yüzüne acayip acayip bakmışlar:

“—Nasıl girelim? Şu kalabalığa baksana, tıklım tıklım, izdiham.”

Oysa hepsi beraber geldiler; ötekiler izdihamdan giremiyor, buna da bomboş görünmüş, fırsat bu fırsat demiş, boşlukta yürümüş, ziyaret etmiş, çıkmış gelmiş. “Ya niye içeri girmiyorsunuz?” diyor.

O zaman ayıkmış, aklı başına gelmiş. “Bak şu izdihama, burada bekleyiyoruz, girmek istemez miyiz?” diye cevap verilince, o zaman anlamış bu ülkenin esrarı budur. İstedikğin kadar inat et, ayak dire, baş salla; inat edene bir şey yok... Zaten severne, âşık var; inat edene bir şey yok... Gözünü açana var, gözünü kapatana yok...

Bu neden oluyor? Rasûlüllah şehri olduğu için oluyor.

Rasûlüllah Efendimiz öyle vefalıydı ki her huyu, her şeyi güzeldi; cömertliği de güzeldi vefası da güzeldi. Mekke fethedilince ashâbı kiramın ödü patladı; “Mekke fetholundu artık müşrikler temizlendi. Peygamber Efendimiz yine Mekke’ye gider, Kâbe’nin yanında oturur.” diye düşündüler. Sen olsan öyle düşünmez misin? Herkes öyle düşünebilir; normal.

Peygamber Efendimiz’in memleketi fetholdü, oraya gider; çünkü orası mübarek yer, Kâbe’nin olduğu yer, çevresi ve kendisi mübarek. Kur’ân-ı Kerîm’le bildirilmiş; çevresi ve kendisi mübarek yer ama Rasûlüllah Efendimiz Mekke ahalisine ganimetleri bol bol dağıttı. Medine ahalisine de;

“—Kendimi de size ayırdım, razı mısınız?” dedi.

Razı olmazlar mı? Rasûlüllah vefa gösterdi. Mekkelilerin vefâ etmeyip de çıkarttıkları zaman;

“—Yâ Rasûlüllah, Medine’ye gel, biz sana hizmet ederiz; ölsek de seni koruruz.” diyen o kavme vefâ gösterdi.

Mekke fetholunduktan sonra bile Medine’den ayrılmadı, Medine’de kaldı, Medine’de âhirete irtihal etti; her şeyde ibretler var.

Medine’de kılınan iki rekât namaz, başka yerde kılınan bin rekât namaza bedel. Mescid-i Nebvî’nin öyle fazileti var; âşıkların can atıp gittiği bir yer.

c. Öğünmek İçin Giyinmek

Bu hadîs-i şerif de yeni elbise giymekle ilgili. Hep bayramda giyiyoruz ya... Dikkat edelim, mevzumuz bugünkü günümüzle ilgili:³

مَنْ أَخَذَ يَلْبَ سٌ ثَوْبًا يُبَاهِي بِهِ لِيَنْظُرَ النَّاسُ إِلَيْهِ، لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَيْهِ حَتَّى يَنْزِعَهُ

(كر. عن أم سلمة)

(Men ehaze yelbesü sevben li-yubâhiye bihî, li-yenzura’n-nâsü ileyhi, lem yenzuri’llâhu ileyhi hattâ yenziahû.)

³ İbn-i Asâkir, *Tarih-i Dimâşk*, c.XLV, s.470; Taberani, *Müsnedü’ş-Şamiyyin*, c.II, s.216, no:1215; Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.36, no:6113; Hz. Ümm-ü Seleme RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.XV, s.317, no:41200; *Camiü’l-Ehadis*, c.XLI, s.393, no:45411.

(*Men ehaze yelbesü sevben*) “Kim bir elbise giymeye girişirse.” *Ehaze-yelbesü*, devamlılık ifade eden bir sîga; giymeye başlarsa, girişirse demek. Neden? (*Li-yubâhiye bihî*) “Onunla övüneyim diye.”

“—Bak birinci sınıf kumaştan, terziye diktirdim, ne güzel elbisem var!” diye çalım satmak için elbise giyerse...

(*Li-yenzura'n-nâsü*) “İnsanlar ona baksınlar, hayran kalsınlar maksadıyla elbiseyi giyerse; (*lem-yenzuri'llâhu ileyhi hattâ yenziahu*) onu sırtından çıkarıp atıncaya kadar Allah ona nazar etmez.”

Bu hadisin mânası; övünmek ve böbürlenmek için giyinmek yok. Neden giyinmek var?

“—Avret yeri örtülsün, insanlar arasında saygı görerek yaşasın.” diye giyinilir.

Çıplak gezmek doğru değil şeriatımızda, bizim dinimizin hükmü böyle.

İnsanlar çıplak gezebilir mi? Gezenler var. Çıplaklar kampları var; ana baba, çoluk çocuk hepsi üzerlerine bir şey almamak şartıyla kampa gidiyorlar. *Allâhümma'hfaznâ...* Allah bizi muhafaza eylesin!

Neden? Kâfir olursa, inançsız olursa, ar damarı da çatlar, ırzdamarı da çatlar; karısı yanında, çocuğu yanında el ele tutuşup o kampa öyle giriyorlar.

Bizim dinimiz her şeyin hasını, hâlisini, güzelini bize emretmiş. *El-hamdü lillâhi alâ ni'meti'l-islâm*. Bizim dinimizde örtünmek, kapanmak

var. Görmez misin bizim erkeklerimiz bile namazda, “Pantolondan bacaklarımın şekli ü şemâili belli olmasın.” diye cübbe gibi bol giyiyorlar, uzun giyiyorlar. Neden? Şekli, şemâili belli olmasın diye.

Kâfire bakıyorsun; göğüs, omuz açık, orası açık burası açık. O kâfir, o öyle yapabilir. Bizim imanımız bize yol göstermiş.

Giyinmek neden?

“—Allah’ın emri” diye giyiniyoruz. Bazı yerimizi örtmek farz; öbür tarafları örtmek yerine göre derece derece. Ama örtünecek. Ama övünmek, böbürlenmek için giyinmek yok. Bir insan övünmek, böbürlenmek, tafra yapmak, fiyaka yapmak için giyinirse o zaman Allah ona nazar etmez.

Nazar etmemek ne demek? Allah her şeyi görüyor. Yani rahmet eylemez, o kulu sevmez demek. Böbürlenmek yok, mütevâzı olacaksın.

“—O zaman eski püskü elbise giyeyim hocam.”

Hayır, öyle bir şey de yok. Senin mâlî durumun neyi gerektiriyorsa, ona göre uygun bir elbise giy; çok aşağı olması doğru değil.

Bir zamanlar erbâb-ı tasavvuf tevâzu olsun diye yünden, kaba saba, kalın dokunmuş, o zamana göre kıymeti olmayan elbiseler giymişler. “Atlaslarla, ipeklerle giyinmiş olmayalım.” diye mütevâzı olsun diye böyle kaba elbiseler giymişler. Bir zaman gelmiş; büyük evliyâullahtan bazı kimseler normal giyinmeye başlamışlar. Bu sefer mütevâzı gezene, boynunu bükene, “Ben

dervişim, dünyaya aldırımam.” diyene itibar, alkış başlamış, o gösteriş olmaya başlamış. O zaman durum değiştiriliyor.

Birisi Hâtem-i Esam Hazretleri’ne para vermek istemiş; biraz tereddüt etmiş ama almış. Yakınları gelmişler; “Sen zenginsin, herkese hayır yaparsın. Niye aldın?” “Reddetmeyi nefsim istedi, kabul etmekten nefsim hoşlanmadı. Nefsimin burnu yere sürünsün diye aldım.” demiş.

Bakın her şeyi nasıl ölçüyor. Nefsinin durumuna bakıyor; ona göre davranıyor. Bir zaman basit giyinmek, güzel; basit giyinmek moda olup da fiyaka hâline geldiği zaman normal giyinmek daha iyi.

Neden? Mühim olan Allah’ın rızasına uygun hareket etmek. Tarikat, din büyüklerimiz ulemâ elbisesi giyer. “Halkın içinde onlardan ayrılmalıyım, bilinmeyelim.” diye büyük kavuklar, cübbeler, şanlı şatafatlı bir şeyler giymezlermiş.

Bizim hocalarımızın, “Mecbur kalmadıkça imam, müezzin olma, öne geçme!” diye nasihatleri var. Herkesin tanıdığı, bildiği bir kimse olmak değil de, köşede cemaat oluver, sessiz sedasız duruver gibi...

Her şeyde Allah’ın rızasını gözetmişler, yerine göre hareket etmişler, şuurla, dikkatle. Körü körüne değil, her şeyi şuurla yapmışlar.

d. Kur'an Öğretmenin Karşılığı

Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet edilmiş bu hadis-i şerif; Kur'an öğretmek mukabilinde bir şey almak, para pul almak hususunda. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:⁴

مَنْ أَخَذَ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ قَوْسًا، قَلَّدَهُ اللَّهُ مَكَانَهَا
قَوْسًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(حل. حق عن أبي الدرداء)

(Men ehaze alâ-ta'limi'l-kur'âni kavsen, kalledehu'llâhu tebâreke ve te'âlâ mekânehâ kavsen mine'n-nâri cehennemeyevme'l-kıyâmeti.)

(Men ehaze) “Kim ki alır, (alâ ta'limi'l-kur'âni) Kur'an öğretmesine karşılık olarak, (kavsen) bir yay alırsa; (kalledehu'llâhu tebâreke ve te'âlâ mekânehâ) kıyamet gününde Allah onun yerine, cehennemden bir yayı onun boynuna bağlar.”

Peygamber Efendimiz bunu kime söylemiş?

O zamanda bir zât-ı muhterem, bir çocuğa Kur'ân-ı Kerîm öğretmiş. O Kur'ân-ı Kerîm öğretilen şahıs da hocasına bir yay getirmiş. Biliyorsunuz, yay o zamanda harp silahı olarak kullanılıyor. O da gelmiş, “Ben bunu alayım mı?” diye Rasûlüllah Efendimiz'e göstermiş. Bu sözü o zaman buyurmuş:

⁴ Taberânî, *Müsnedü's-Şamiyyin*, c.I, s.167, no:279; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.IV, s.170, no:6447; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimayk*, c.VII, s.271; Ebü'd-Derda RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.616, no: 2837; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.10, no:24154.

“—Kim Kur’an öğrettim diye bir yay alırsa, onun yerine kıyamet gününde ateşten bir yay alır.”

Esas itibariyle Kur’ân-ı Kerîm öğretmek, dînî ilimleri öğretmek maddî karşılıkla olmaz, bunlardan maddî karşılık beklenmez; Allah rızası için olur. Allah’ın rızasını düşünecek, alınması uygun olmuyor.

Peygamber Efendimiz, “Onu gözleyerek aldığı takdirde, ateşten bir şey almış olur.” diye bildirmiş.

Yalnız başka hadîs-i şerifler de var. Bu hükmün başka şartları da var. Esas itibariyle dünya menfaatlerini cezbetmek maksadıyla yapmadığı takdirde bunun caiz olduğuna dair, hatta bu hükmün nesh olduğuna dair ibareler var.

İlim nedir? Bir meselenin yarısını, köşesini bilmek olmaz; her tarafını bilmek lazım!

Bu hadîs-i şerifi söyledik; bir hadîs-i şerif daha var:

Peygamber Efendimiz’in ashâb-ı kirâmından bir grup sefere çıktılar, çölün ortasında bir vahaya geldiler. Yiyecekleri, suları, içecekleri yok; orada bir kabile duruyor, bir oba, bir oymak, bir çöl kabilesi... Adamlar aç ve yorgun olan sahâbe-i kirâm efendilerimize su vermediler, yemek vermediler, onları barındırmadılar. Etmeyin eylemeyin. Hayır. Parayla pulla olacak bir şey de değil. Sokmadılar.

Onlar da kenara çekildiler, boyunlarını büktüler, karınları aç susuz, yorgun bitkin çölün kenarında, vahanın kenarında kalakaldılar.

Geceleyin içeriden bir feryat, bir bağrışma, bir gürültü, bir patırtı. “Ne oldu?” diye sordular, “Kabile reisini yılan soktu, şişmeye başladı. Siz bir are bilir misiniz?” diye sordular. Sahâbe-i kiramdan, o kafilenin başında bulunan bir şahıs; “Bilirim, ben onu tedavi ederim ama. siz de bizim ihtiyaçlarımızı göreceksiniz.” dedi.

Sahih bu hadîs-i şerif... Onun üzerine okumuş; sahâbe-i kiram mübarek insanlar, okur okumaz yılan sokmasına rağmen hastalık geçiyor, şişmesi iniyor, iyi oluyor. İyi olunca onlar baş üstünde tutmuşlar, karınlarını doyurmuşlar, misafirperverlik göstermişler; giderken de bir sürü koyun vermişler.

Onlar Rasûlüllah Efendimiz’e gelip;

“—Yâ Rasûlallah! Böyle olunca böyle oldu. Bu adamlar bizi misafir etmedi sonra böyle oldu, bu řartla okudum. Sonra böyle oldu.”

Başlarından geçen hadiseyi anlatıp hata edip etmediklerini sordular. Efendimiz;

“—Yok, o koyunlardan bana da getirin, ben de yiyeyim.” demiş. Onların niyeti nedir? Kur’ân-ı Kerîm’i satmadılar, Kur’ân-ı Kerîm karşısında menfaat beklemediler, mecburlardı; durum öyle gerektirdiği için öyle yaptılar.

Onun için, bir kimse sadece bir hadisi bilirse acele etmesin, fıkhnın ahkâmını öğrensın, öteki hadisleri de öğrensın; ona göre amelde bulunsun.

Onun üzerine öteki hadisleri de göz önünde bulunduran ulemamız bu hususta fetva vermiřler. Demişler ki:

Herkes işe gidiyor, iyi maşaallah!

“–Sen nereye gidiyorsun?”

“–Ben manifaturacıyım.”

“–Ayda ne kadar kazanıyorsun?”

“–Üç yüz bin, beş yüz bin. Güzel, Allah bereket versin, daha çok versin!”

“–Sen nereye gidiyorsun?”

“–Ben mühendisim.”

“–Ne yaparsın.”

“–Ayda seksen bin yüz bin lira kazanırım.”

“–Sen ne iş yaparsın? Ben şuyum, buyum...”

“–Hocaefendi ne yapar?”

“–Hocaefendi Kur’ân-ı Kerîm’i, dinî bilgileri öğretir; camiden hiç ayrılmaz.”

Hocaefendi nereden geçinecek? O da gidip çalıştığı takdirde çocukları kim okutacak?

Tamam o da manifaturacılık yapsın, bakkallık yapsın; o zaman çocukları kim okutacak, hutbeyi kim okuyacak?

Onun için ulemâmımız hadîs-i şeriflere bakarak demişler ki:

“–Buna cevaz vardır.”

Bu tarafını da bilmek lazım, ana kaideyi unutmamak lazım. Dini satıp dünya almak yok; dini, dünya menfaatine alet etmek yok! Her şey ölçü içinde olduğu zaman şartlara göre olur.

Bilmem anlatabildim mi? Belki biraz karışık ama, ulemâmızın ictihadı bu şekilde. Bu tarzda olursa, ücret alabilir.

“—Kendisi talep etmez, verilirse alır.” diye geçer.

e. Alış Verişte Niyet

Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif.

Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:⁵

مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا، أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ؛
وَمَنْ أَخَذَ يُرِيدُ إِتْلَافَهَا، أَتْلَفَهُ اللَّهُ

(حم.خ.ه. عن أبي هريرة)

(Men ehaze emvâle'n-nâsi yürîdü edâehâ, edda'llâhu anhü; ve men ehazehâ yürîdü itlâfehâ, etlefehu'llâhu)

“Bir kimse bir malı tekrar ödemek niyetiyle alırsa, Allah onu ödemeyi o kimseye nasip eder. Bir kimse birisinden bir mal alır da onu telef etmeyi, yok etmeyi, harcamayı düşünürse; Allah da onu telef eder.”

⁵ Buhâri, *Sahih*, c.VIII, s.21, no:2212; İbn-i Mace, *Sünen*, c.VII, s.248, no:2402; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.361, no:8718; Beyhaki, *Sünenü'l- Kübra*, c.V, s.354, no:10737; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.IV, s.33; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.414, no:8158; İbn-i Asakir, *Mu'cem*, c.II, s.147, no:1374; Buhari, *Tarih-i Kebir*, c.I, s.373, no:1181; Ebu Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.221, no:15429; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.389, no:45382.

Hangi şekilde mal almak isterse; ister borç almak, ister hıfz etmek, ister daha başka bir sebeple almış olsun, alırken; “Alayım, hıfz edeyim. Emaneti aldım, yine iade edeceğim.” veyahut “Borç aldım. Tamam zamanı geldiğinde ödeyeceğim.” Böyle iyi niyetle aldı, ödemek niyeti var.

Böyle ödeme niyeti varsa, Allah onu ödetir, öder. Veyahut ödeyemeden öldü; Allah karşı tarafı razı eder, kıyamet gününde o borcundan onu kurtarır. Zira o adamcağızın niyeti ödemektir, ölüm geldi ödeyemedi, onu Allah ödetir.

Ama başında niyeti bozursa, “Hele şu adamın elindeki bir şeyi kapayım da bir çaresini bulurum.” şeklinde düşündüğü takdirde Allah onu telef eder. Cezasını çektirir.

Bu devirde buna benzer çok şeyler duyuyorum. Adam geliyor, mobilyacı kardeşimizden 150-200 bin liralık şu kadar takım mal alıyor. Niyetinde vermek hiç yok. Yazıyor bonoları, mobilya sahibi, “Tamam bonoları aldım.” diyor. Öteki adam memleketine gidiyor. Bonoların vakti, senetlerin zamanı geldi ödemiyor. Telefon açıyor; dur ödeyeceğim. Yalan. Yalvarıp yakarıyor;

“—Sıkıştım, etme eyleme. Bak paramı vermedin, öteki adamlara da benim ödemem gecikiyor.”

Nafile. Memleketine gidiyor. Nafile. Aradan bir iki sene geçiyor, ondan sonra yalvarta yalvarta diyor ki:

“—Bu senetlerin yerine ikinci bir senet yapalım.”

Senetleri tazeliyor, bir sene daha kazanıyor. Zaten üç senede enflasyondan, paraların değerinin düşmesinden dolayı, o aldığı iki yüz elli binleri ödemek çocuk oyuncağı gibi geliyor. Çünkü öteki malı sattığı, kazandığı o parayı başka yerlere kullandı. Bankada parası var, ödemiyor. Adam, “Daha senedin vadesi gelmedi” diyerek ödemiyor, zamanı gelse de ödemiyor.

Ticarî hayatta insaf, merhamet kalmadığı için ne olacak?

Dünya ve âhirette hayır görmez. O ayrı da bizim kardeşlerimiz de akıllarını başlarına toplasın. Biz kardeşlerimizi kayırmak, doğruyu söylemek zorundayız. Mümkün olduğu kadar peşin iş yapın, malınız yanınızda dursun; başınız dinç olur. Borç para verip de, veresiye verip de, gidip arkasında yalvarıp sızlayacağınıza:

“—Malım şurada durdu, daha müşteri gelmedi, bugün satılmadı, yarın belki satılır.” dersiniz.

Malı verip, parayı alıverin. Bir acayip devirdeyiz. Aklınızı başınıza toplayın. Peşin iş yapın, kendiniz zarara girmeyin. Çok kötü insanlar var; bu ticarî hayatın boşluğundan istifade ediyorlar. Senedin protesto edilmesinden utanmıyorlar, arlanmıyorlar. Asıl maksadı, niyeti; “Ben bunu üç senede nasıl öderim? O arada şöyle yapayım, böyle yapayım.” diye düşünüyorlar. Bu gibi kimselere karşı aklınızı başınıza toplayın; ona göre hareket edin.

Bisiklet, motosiklet satan bir arkadaşım vardı. Veresiye ile bonolarla satış yaptı. Adam bonoları verdi, motosiklete bindi, gitti; hemen o anda istifade başladı. Parayı ödemedi. Aradan

aylar geçti, yıl geçti, parayı neden sonra bin bir sıkıntıyla ödedi. Keşke o motosiklet gitmeseydi, şimdi iki misli fiyat.

Bu zulüm değil mi? Böyle şey olur mu? Bu müslümanlıkta var mı? İslâm'a sığar mı?

Sığmaz. Ama ödemek niyetiyle aldı da, sonra herhangi bir sebeple ödeyemediyse bu hadîs-i şerif onu kurtarıyor. Başında niyeti öyle değildi, ödeyecekti ama işte hastalık geldi, çalışamadı, yangın oldu, o ayrı; Allah onlara yardımcı olur. Başından kötü niyetli olanlara, bu hadîs-i şerif bir tehdit.

Bu dünya kimseye kalmıyor, bu dünyadan peygamberler geçmiş, alimler geçmiş, zalimler geçmiş, firavunlar geçmiş; kimseye kalmamış.

“—Mısır mülkü benimdir, alttan akan nehirler benimdir, bu insanlar benim kölemdir.” diyen herkes kara toprağa girmiş.

O gül yüzlü peygamberler bile toprağa girdiler. Herkes ölecek, bu dünyada yaptığından hesaba çekilecek. Allah akıl fikir versin, kimisi ölümü hiç aklına getirmiyor, hiç utanmıyor, yaptığı işten arlanmıyor.

f. Kırk Gün Halvetin Karşılığı

Rasûlüllah SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁶

⁶ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.285, no:66; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.XIII, s.231, no:35485; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.359, no:1014; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.70; Mekhul Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.24, no:5271; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.224, no:2361; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXXI, s.394, no:45421; RE. 398/11.

مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ
الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ

(القضاعى عن ابن عباس؛ ش. حل. عن مكحول)

(*Men ahlesa li'llâhi erbaîne yevmen*) “Kim Allah rızası için, Allah’a ihlasla bağlanıp ibadete koyulursa, kırk gün kendini ibadete verirse...” Ne olur? (*Zaherat yenâbü’l-hikmeti min kalbihî alâ lisânihî*) “Gönlünden diline hikmet pınarları akmaya başlar, görünmeye başlar, meydana çıkar.”

Bir yer düşünün, pırıl pırıl sular fışkırıp pınarlar çıkıyor. “Kırk gün Allah’a ihlasla ibadet edenlerin gönlünden pınarlar çıkar, dilinden dökülür.”

Bu hadîs-i şerifin başka rivayetleri var. Kur’ân-ı Kerîm’de de mâlum, “Mûsâ AS Tur dağına gitti, otuz gün kaldı, kırk günü tamamladı.” diye âyet-i kerîmeler var. “Allah; Âdem AS’ın hamurunu, toprağını kırk günde mayaladı.” diye bir hadîs-i şerif var.

Arifler, “Kırk günde insanın tabiatında değişiklik olur.” diye bir kenara çekilip ibadet ederler. Bir de dervişlerin erbaîni vardır, kırk gün ibadet için bir kenara çekilirler. Arapça’da buna *erbaîn* derler, Farsça’da *çile* derler. Bunu herkes ızdırap çekmek biliyor. Aslında çil veya çihil, Farsça’da kırk gün demek, kırk gün süren ibadet demek.

Eskiden derviş kırk gün ibadete girermiş. Azıcık bir yemekle oruç tutarak, gece az uyuyup ibadet edermiş. Ondan böyle sararıp solarmış.

Hocamız Muhammed Zâhid Hocamız Rh.A, erbaîne girmiş, saz gibi, sapsarı, otuz beş kilo çıkmış. Kırk gün ibadet ettikten sonra dışarıya çıkmış. Sapsarı, solgun, saz gibi çıkmış. Ona çile diyorlar. Tabi o ızdıraplı oluyor da onun için çile diyorlar. Biraz sıkıntılı oluyor ya, halk çile demiş; filanca adam çile çekiyor.

Sanki dervişlik için halvete girmiş, aç susuz kalmış da onun için ızdırap çekiyor gibi, dışarıdaki insanların sıkıntılılarına da çile çekmek demişler,

Şimdi oradan insanların biraz ibadet etmesi gerekiyor. İbadet etmek, halvet; تنها bir yerde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hâlisâne, niyazlar, namazlar, tesbihler, dualar ile dualar etmek gerekiyor. Ondan sonra, insanın gönlünden pınarlar fışkırınca o zaman düzeliyor.

“—Bunun doğru olduğuna delil nedir?”

Ramazan'ın son on gününde itikâftır ki, bu sünnet-i kifâyedir. Bir kısım müslümanlar yapınca ötekilerin üstünden kalkıyor; yapmazsa, herkes mes'ul oluyor. Ramazan'ın son on gününde hem Kadir gecesini yakalamak imkânı olur, hem de Ramazan'da mübarek ibadete çekilir.

El-hamdü lillâh gördük; genç, nice pırl pırl kardeşlerimiz Türkiye'nin her şehrindeki camilerde kenarlara çekildiler; gecelerini gündüzlerini ihyâ ettiler, herkes uyurken zikr ü tesbihler ettiler, kendileri için dua ettiler.

Ümmet-i Muhammed için hayır gelmez mi?

İnşâallah hayır gelecek. Ne güzel günler görecek insanlarımız!

Borç Alan Kimsenin Durumu

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

مَنْ اَدَّانَ دَيْنًا وَهُوَ يَنْوِي أَنْ يُؤَدِّيَهُ وَمَاتَ، اَدَّاهُ اللهُ
عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ وَمَنْ اِسْتَدَانَ دَيْنًا وَهُوَ لَا يَنْوِي
أَنْ يُؤَدِّيَهُ، فَمَاتَ، قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ:
ظَنَنْتَ أَنْ لَا اَأْخُذَ لِعَبْدِي بِحَقِّهِ، فَيُؤْخَذُ مِنْ حَسَنَاتِهِ
فَيَجْعَلُ فِي حَسَنَاتِ الْآخِرِ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ
تُؤْخَذُ مِنْ سَيِّئَاتِ الْآخِرِ فَيُجْعَلُ عَلَيْهِ

(طب. ك. عن أبي أمامة)

(Men iddâne deynen ve hüve yenvî en-yüeddiyehû ve mâte, eddâ'hu'llâhu anhü yevme'l-kıyâmeti; ve men istedâne deynen ve hüve lâ yenvî en-yüeddiyehû femâte, kàle'llâhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti: Zanente en lâ âhuze li-abdî bi-hakkihî feyü'hazü min hasenâtihi, feyec'alü fî hasenâti'l-âhar fein lem yekün lehû hasenâtün, uhize min seyyiâti'l-âhar fecu'ile aleyh.)

⁷ Taberânî, Mucemü'l-Kebir, c.VIII, s.243, no:7949; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.223, no:15442; Câmiü'l-Ehadis, c.XLI, s.395, no:45425.

“Kim ödemeye niyet ederek birisinden bir borç alırsa ve ödemedi ölürse; kıyamet gününde Allah onun namına öder. Kim birisinden onu ödememek niyetini besleyerek borç isterse, Azîz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ Hazretleri kıyamet gününde:

‘—Sen kulumun hakkını senden almayacağımı mı sandın?’ buyurur.

Bu kötü niyetli adamın, ödememek niyetiyle borç alan kimsenin yapmış olduğu hayırlarından hasenâtından alınır ve ötekinin hasenâtına eklenir.

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:

(Men iddâne) “Kim borçlanırsa.” *İddâne*, iftiâl bâbındandır, dal iki tane şeddeli olmuş, iftiâl babında, deyn kelimesinden.

(Men iddâne deynen) “Kim bir borçla borçlanırsa, *(ve hüve yenvî en yueddiyehû)* ödemeyi niyet ederek alırsa, *(ve mâte)* ve ödemedi ölürse; *(eddâ’hu’llâhu anhü yevme’l-kıyâmeti)* kıyamet gününde Allah onun namına öder.”

Bu ne demek? Aldı, ödeyemeden öldü. Demek ki iyi niyetle alır da ölüverir, kalıverir, başına bir hâl gelir ödeyemezse, Allah onun yerine öder.

(Ve men istedâne deynen) “Kim birisinden borç isterse, *(ve hüve lâ yenvî en yueddiyehû)* ama içinden onu ödememek niyetini beslerse; *(femâte)* sonra ödemedi hakikaten ölürse; *(Kâle’llâhu azze ve celle yevme’l-kıyâmeti)* Azîz ve Celîl olan Allah-u Teâlâ Hazretleri kıyamet gününde buyurur ki: *(Zanente en lâ âhuze li- abdî bi-hakkihî)* ‘Kulumun hakkını senden almayacağımı mı sandın?’

(*Feyü'hazu min hasenâti*hî) “Bu kötü niyetli adamın, ödememek niyetiyle borç alan kimsenin yapmış olduğu sadakalardan, hayırlarından, hasenâtından alınır; (*feyec'alü fî hasenâti'l-âhar*) ötekinin hasenâtına eklenir.” Borcu olan mahrum kalır, borcu ödenmeyen mazlum orada hayrını görür, sevinir; durum telâfi olur.

(*Fein lem yekün lehû hasenâtü*) “Eğer o adamın hayırlı bir işi, sevabı, haccı, zekâtı da yoksa o zaman, (*uhize min seyyiâti'l-âhar fecuile aleyhi*) Borç veren adamın günahlarından alınır, buna yüklenir.”

Onun için borç çok önemlidir. Ya borçlanmayın, mümkün olduğu kadar borç almayın. Kimseden bir şey istemeyin! Gücünüzün yettiği kadar, ayağınızı yorganınıza göre uzatın! Eğer borç alırsanız, mümkünse vaktinden evvel ödeyin; adam size bir borç verdi diye burnundan getirmeyin; noterlerden, protestolardan, mahkemelerden zar zor aldırmayın. Ya hiç borç almayın, ya da zamanında ödeyin! Kötü niyetle alır, ödemezseniz, Allah pişman eder.

Pişman etmeye kâdir mi? Elbette kâdir. Kurnazlık ettim sananlar çok pişman olur. “Bu dünyada alırım, boş ver” diyenler âhirette çok pişman olurlar. Allah akıl fikir versin, her işimizi doğru dürüst yaptırın... Kimsenin malına ihtiyacımız yok. Fuzulî'nin dediği gibi:

[*Cihânın nimetinden kendi âb u dânemiz yeğdir*]

Elin kaşânesinden kûşe-i virânemiz yeğdir.

“Başkasının sarayından bizim virane kulübemiz daha iyidir.”

Müslüman tok gözlüdür, hiç kimseden bir şey istemez. İnsan sıkışır. Peygamber Efendimiz bile rehin olarak zırhını verip borç almış, yahudiden bile borç almış. O zaman yine onlar zenginmiş. Olabilir, borç almak da yok diyemeyiz.

Hatta demişler ki:

“—Borç vermek, buna karz-ı hasen derler; fukaraya sadaka vermekten iyidir.”

Neden? Fukara fakirdir, herkesten istiyor. Bu adam sıkıştı kimseden bir şey istemezdi, çok fena durumda; onun için ona vermek lazım!

Birbirimize yardımcı olalım; yardımcı olurken de burnundan getirmemeye dikkat edelim! İnsanlardaki iyilik yapma hissini sıfıra indirmeyelim.

“—Bir kere borç verdim, bir daha verirsem tevbeler tevbesi!” dedirtmeyelim.

O da bir vebaldir.

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

07 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

